

5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NA İLİŞKİN ELEŞTİRİLER VE DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ (UYGULAMA VE DOKTRİN)

Changing Suggestsions and Criticism About Numberd 5941 Cheque Law
(Application and Doctrine)

Murat KAYANÇİÇEK*

ÖZET

Kanun koyucu bir suçun ve yaptırımının onu yaratan şartlardan bağımsız olarak düşünilemeyeceği esasından hareketle, 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un yerini almak üzere, ikisi geçici toplam on üç maddeden oluşan 5941 sayılı Çek Kanunu'nu kabul etmiştir. Söz konusu kanun iki yıla yakın süredir yürürlükte bulunmasına karşın uygulama ve doktrin alanında birçok değerlendirme hatalarına sebebiyet verdiği gibi, mevcut sorunlara çözüm getirmek yerine var olanlara yenilerini eklemiştir. İşte bu durum, geçen kısa süreye rağmen kanunda yeni değişiklik ihtiyacı hissettirmiştir.

Karşılaştırmalı hukuka göz atıldığında; bir kısım ülkelerde karşılıksız çek düzenleme fiilinin özel suç tipi olmaktan çıkartılarak idarî yaptırıma bağlandığı (örneğin İtalya); ülkelerin çoğunluğunda dolandırıcılık suçu kapsamında mütalâa edildiği (örneğin Alman, Avusturya, Belçika, Brezilya, Hollanda, İspanya ve Romanya) görülmektedir. Türk ekonomik yaşamında vazgeçilmez unsur hâline gelen çeklerin, genel anlayış doğrultusunda Türk Ceza Kanunu'nun dolandırıcılık hükümlerine havale edilerek cezaî güvence dışına itilmesine -ülke ekonomisinin kaygan ve kırılğan zemini dikkate alındığında- şimdilik imkân bulunmadığı yadsınamaz gerçektir. Sürekli artış eğilimi gösteren karşılıksız çekle baş etmenin çareleri aranadursun, ceza mevzuatımızın bir süre daha Çek Kanunu'nu bünyesinde barındırması kaçınılmaz görünmektedir. İşte bu çalışmamızın konusunu gerek uygulama, gerekse doktrin gözüyle 5941 sayılı Çek Kanunu'na yönelik eleştiriler ve değişiklik önerileri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 5941 sayılı Çek Kanunu, uygulama, doktrin, görüşler, değişiklik önerileri.

* Lüleburgaz Cumhuriyet Savcısı - murat.kayancicek@adalet.gov.tr

ABSTRACT

We cannot think crime and its punishment of the conditions that created it. Because of this lawmaker accepted the numbered 5941 Cheque Law, instead of Numbered 3167 Law Regulation of Payments by Cheques on the Protection of the Cheque Holders. Numbered 5941 Cheque Law contains thirteen articles. Two of them are accepted temporarily. Despite the presence of these laws in force for almost two years in the field of practice and doctrine gave rise to many errors, such as assessment, rather than as a solution to existing problems, new ones added to the existing ones. Here's the situation, despite the short period of time felt the need to change the new law about cheque.

When we look at comparative law we can say this; a number of countries act of editing a special type of crime from being removed and returned cheque is connected to the administrative sanctions (eg. Italy), the majority of countries have been classified in the scope of the crime of fraud (such as the German, Austrian, Belgium, Brazil, Netherlands, Spain and Romania). Cheques, which has become an indispensable element in the economic life of Turkey, the Turkish Penal Code in line with the general understanding of the criminal fraud provisions of the guarantee referred to out-manuevered by-country basis given the fragile economy-is slick and undeniable fact that there is opportunity. As we see tended to increase continuously unrequited cheque and the law looking for remedies this unwanted situation. As a result, criminal legislation seems inevitable for a time host at the Cheque Code in these circumstances. So, the aim of this essay is to study the subject of the application of cheque, both in terms of doctrine, the Cheque Law No. 5941, criticisms and suggestions are changes.

Key words: Cheque Law No. 5941, application, doctrine, opinions, suggestions about changing for new law.

GİRİŞ

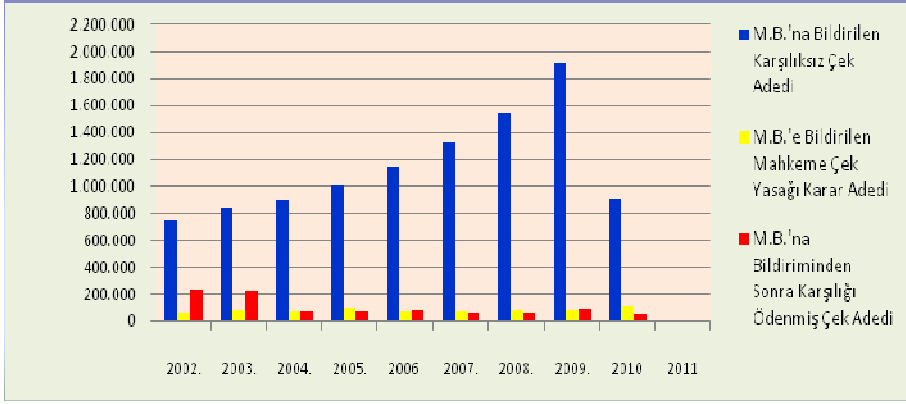
3167 s. Çek Kanunu uyarınca basılan çek yapraklarının hâlen yoğun biçimde kullanılıyor olması, bankaların yeni mevzuata intibakındaki zorluk sebebiyle geçen sürenin bir “geçiş dönemi” olarak kabulü sonucunu doğurması, sağlıklı yargıya varma önünde engel sayılabilmekle birlikte, geçen zaman 5941 s. Çek Kanunu'na¹ yönelik bilhassa uygulama alanına nasıl yansıdığı konusunda elimize bir kısım doneler vermektedir.

¹ 20.12.2009 gün ve 27438 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren bu kanun, çalışmamızda 3167 s. Çek Kanunu ile olan farklılığının anlaşılabilmesi için genellikle “Y-Çek K” olarak anılacaktır.

Resmî verilere² dayanılarak tarafımızdan hazırlanan aşağıdaki istatistikî tablo, “kredi kartı” ile ciddi rekabete rağmen “çek”e olan yönelimin batılı ülkelerdeki aksine ülkemizde paradoksal biçimde artmaya, karşılıksız çıkan çek sayısının da bu paralelde deyim yerinde ise çığ gibi çoğalmaya devam ettiğini göstermektedir. Bugün için çek, Türk ekonomisinin piyasada dönen likidite ihtiyacının önemli kısmını karşılayan bir enstrüman işlevi görmektedir. Öyle ki, 2008 yılında yalnızca tahsil amacıyla takasa verilen çeklerin bedellerinin toplam miktarı 265 milyar TL civarında seyretmiştir. Aynı yılda millî gelirimizin 950 milyar TL olduğu dikkate alındığında, bu miktar oransal açıdan % 28 gibi çok ciddi bir rakama tekabül etmektedir. Çek suçlarından ötürü açılmış dava sayısı ise, 1986 yılında yalnızca 10.644 iken, 2009 yılı Ekim ayı itibariyle yerel mahkemelerde 273.000, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nda 65.000, Yargıtay 10. Ceza Dairesi’nde 22.557 olmak üzere toplam 360.557 adettir. Ülkemizde Çek Kanunu ile ilgili olarak açılan davaların, toplam ceza davaları içerisindeki oranı % 15 gibi ciddi bir rakamdan oluşmaktadır³. Bunun yanında, 2002 yılında karşılıksız çıkan çek sayısı 742.968, 2008 yılında 1.537.194, 2009 yılında ise 1.910.650 adettir. Zikredilen rakamlardan da anlaşılacağı üzere, karşılıksız çek suçları ve dolayısıyla bu suçtan mahkûm olanlar rakamsal yönden sürekli artış eğilimi göstermekte, bu durum savcılıklar ve mahkemeleri birer tahsil (icra) dairesine dönüştürerek altından kalkılamayacak iş yükü altına sokmuş bulunmaktadır. Y-Çek K’nın yürürlüğünü takip eden 2010 yılında ise karşılıksız çıkan çek sayısı 900.272’dir. 2010 yılının ilk 6 aylık diliminde bu sayı 492.298’ken, 2011 yılı ilk altı aylık diliminde 267.684’tür. Demek oluyor ki, **Y-Çek K’nın yürürlük döneminde karşılıksız çek suçlarında yaklaşık % 50 oranında ciddi bir düşüş/ aşağı yönde kırılma söz konusudur.** Öyle ki, 2011 yılında şimdiye dek elde edilen veriler en kötümser tahminle karşılıksız çıkan çeklerin 2002 yılındaki seviyeye indiğini göstermektedir. Tüm bunlar olumlu gelişmeye işaret etmekle birlikte, kanunun uygulamaya nasıl yansıdığı/ yansıtacağı hususunda bizi “net” bir sonuca götürmeye yetmemektedir.

² Bkz. <http://www.tcmb.gov.tr>, 17.07.11; Bankalar, şubelerinden tahsil edilen çeklerin adet ve tutarlarını takip etmemekte ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’na (TCMB) söz konusu bilgileri göndermemektedirler. Bu nedenle, çek kullanımına ilişkin gösterge niteliğindeki sağlıklı veriler ancak takas odaları aracılığıyla tahsil edilen çeklere ilişkin verilerden edinilebilmektedir.

³ Veriler için bkz. TBMM Genel Kurul Tutanağı, Dönem: 23, Yasama Yılı: 4, Birleşim: 30, 11 Aralık 2009 Cuma, sh. 42 (<http://www.tbmm.gov.tr>, 03.09.11).

I. MUKAYESELİ HUKUKTA DURUM

Karşılaştırmalı hukukta; biri karşılıksız çek keşide etme fiilini *dolandırıcılık suçunun bir çeşidi olarak* cezalandırılmayı seçen, diğeri *özel hükümlerle yaptırımı tabi tutulmasını* kabul eden iki farklı sistem bulunmaktadır⁴. Bir kısım ülkelerde anılan fiil, özel suç tipi olmaktan çıkartılarak idarî yaptırımı bağlanmışken; ülkelerin çoğunluğunda dolandırıcılık suçu [bkz. Alman CK (StGB) m. 263] kapsamında mütalâa edilmektedir. Karşılıksız çek fiili Alman, Avusturya, Belçika, Brezilya, Hollanda, İspanya ve Romanya ceza kanunlarında olduğu gibi ister dolandırıcılığa ilişkin hükümlere tabi kılınsın, ister özel hükümler çerçevesinde cezalandırılsın; bu konuda genel eğilim, söz konusu suçların işlenmesini önleyecek tedbirlerin alınması, bankaların sorumluluğunun artırılması ve geniş ölçüde fiilî ya da hukukî bakımdan suç alanının dışında tutulması şeklindedir. Örneğin İtalya'da 15.12.1990 tarihli İtalyan Çek Kanunu'nun 2. maddesi ile suç olmaktan çıkartma anlayışı çerçevesinde, karşılıksız çek fiili ceza hukuku alanı dışına itilerek karşılığında yalnızca idarî para cezası öngörülmüştür. ABD'nin Kolorado Eyaletinde söz konusu suç kabahat teşkil eden bir fiil olarak kabul edilmiştir. İsviçre hukukunda 1911 tarihli Borçlar Kanunu'nun 1103. maddesiyle karşılıksız çek keşide edene karşı tazminat hakkı tanınmakla yetinilmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, Y-Çek K'nın sistemine uygun yaptırım öngören tek ülke Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'dir. KKTC 34/ 2006 s. Poliçeler (Değişiklik)

⁴ Söz konusu suçun karşılaştırmalı hukukta düzenleniş şekli hakkında gbi bkz. Arslan, Çetin/ Kayançicek, Murat, 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi, Sözkesen Matbaacılık, Ankara Temmuz 2010, sh. 356 vd.

Yasası'nın değişik 75/4. maddesiyle, suçun yaptırımı yönünden hem hapis cezası, hem de adli para cezası öngörülmüş ve söz konusu suç şikâyete tabi olmaktan çıkartılarak re'sen kovuşturulur hâle getirilmiştir. Bu istisna bir yana bırakılacak olursa, Avrupa Konseyi de, suç olmaktan çıkarma eğilimi (*dekriminalizasyon*) hakkında hazırladığı bir raporda sahtecilik ve hile ile başkalarının haklarını ihlal amacıyla karşılıksız çek düzenleme fiillerini cezalandırmanın gerekli olduğu, ancak bunun dışındaki hâller yönünden suç olmaktan çıkarma cihetine gidilmesi önerisinde bulunmuştur.

II. UYGULAMA GÖZÜYLE 5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NA GENEL BİR BAKIŞ

E-Çek K'nın 24 yıl süren yürürlüğü döneminde uygulamada ortaya çıkan sorunlara odaklı Y-Çek K'nın beklentilere ne derece cevap vereceği yolunda bir saptamanın doğruluk derecesini elbette zaman gösterecektir. Sözü edilen kanunun, yürürlükte olduğu süre fazla olmamasına rağmen, kanun yapma tekniğinden uzak metodolojisi ile yanlış anlamalara sebebiyet verdiği, zaman içerisinde uygulamadan elde edilen tecrübelerden yararlanılarak yığın sorunu giderme yerine esasen var olanları da tetiklediği, özellikle başarılı sayılamayacak bir formülasyonla kaleme alınmış olmasının birçok eleştirisinin odak noktasını oluşturduğu söylenebilir. Bu cümleden olarak, özgünlük adına ve bir anlamda her banka görevlisinin bir çek uzmanı olduğu varsayımından hareketle, başka hukuklarda emsali görülmeyen türlü kural ve şartlar manzumesi getirerek ticarî bir enstrüman olarak çeki -kendisinden beklenemeyecek- işlevler yükleyen, getirdiği aşırı biçimsel işlemler zinciriyle "panik mevzuat"ın tipik örneğini teşkil eden Y-Çek K'nın neden olduğu problemlerin bundan böyle değişiklikler yoluyla giderilmesinin de çok zor olacağını düşünmekteyiz. Oysa çek risklerinin sigorta edilmesi şeklinde basit bir formülle dahi çözülebilecek onca meselenin üstesinden şimdi nasıl gelineceği, doğrusu biricik merak konumuzdur.

Y-Çek K ve buna dayanılarak çıkarılan TCMB'nin 2010/2 s. Tebliği'yle öngörülen çeklerin "*tacir çeki*", "*tacir olmayan çeki*" ve "*hamiline çek*" olmak üzere üçe ayrılması, hamiline çeklerin de kendi içinde "*tacir hamiline çeki*" ve "*tacir olmayan hamiline çeki*" olmak üzere ikili ayırma tabi tutulması sistemi doktrinde büyük değerlendirme hatalarına sebebiyet vermektedir. Öyle ki, TTK'nın 80 yılı aşkın müktesebatına rağmen söz konusu kavramsal ayırma, renk farklılığının çeki geçersiz kılacağı biçiminde ciddi yorum hatalarına

varacak derecede özel hukuk karakteri atfeden yazarlara⁵ dahi rastlanılmaktadır. Y-Çek K'nın 2/9. maddesine yanlış anlam yüklemekten öte, bu kanun hükümleri ile getirilen yeni çek türlerine, renk farklılığı bakımından özel hukuk ve ceza hukuku alanında bağlanan sonuçları birbirine karıştırmanın ürünü olduğunda şüphe bulunmamakla birlikte, kafa karışıklığı doğuran türlü işlemler/ ilkeler zinciri getirilmiş olması böylesi uç düşünceleri bir derece mazur gösterebilmektedir. Açıklanan nedenlerle karşılıksız çek suçuna ilişkin özel cezaî himayeye bir an evvel son verilerek, amaca uygun şekilde idarî yaptırım gerektiren bir kabahat olarak düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Aksi takdirde en azından zikredilen şekilsel farklılıklara bir an evvel son verilmeli ve Y-Çek K bünyesinde yalnızca cezaî müeyyideler öngörülmelidir. Gerçekten günümüzde karşılıksız çek suçunun cezaî himayeye bağlanması dahi tartışılmaktayken, türlü kural ve şartlar manzumesi öngören Y-Çek K'da öngörülen yükümlülüklerden önemli kısmının cezaî yaptırıma bağlanması ciddi hatadır.

Buna ilâveten, Yargıtay Ceza Dairelerinin 11'den 15'e çıkarılması, daha önceden çek suçlarına bakan 10. CD. yanında 1/4 oranında taksim esasından hareketle üç farklı daireye (12, 14 ve 15. Dairelere) daha temyiz yetkisi verilmesi, isabetli kararlar tesisi önünde bir başka engeldir. Bunun yerine söz konusu yetkinin tek daireye bırakılmasının daha uygun olacağı gerçeği bir yana, Y-Çek K'nın yürürlüğe girmesinin ardından, uygulamada birbirinden farklı uygulamalara gidildiği görülmekteyken, Yüksek Mahkeme'nin daha çok "formüle dayalı bozma" sistemini sürdürdüğünü üzümlere müşahede etmekteyiz.

III. 5941 SAYILI ÇEK KANUNU'NA İLİŞKİN ELEŞTİRİLER VE DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ

Kanunun doğru anlaşılması ve eksikliklerinin giderilmesi sağlanarak uygulama birliğini tesis amacıyla, yukarıda zikredilen belirsizlik ortamında müşahede olunan -deyim yerindeyse 5941 sayılı Çek Kanunu'nun varlık nedenini sorgulayıcı- endişeler göz önünde bulundurularak Y-Çek K'ya ilişkin eleştiriler ve değişiklik önerilerimiz aşağıda maddeler baz alınmak suretiyle kategorize edilmiştir.

⁵ Hatalı değerlendirmeye örnek teşkil etmek üzere bkz. **Önder**, Fahrettin Mehmet, *5941 Sayılı Çek Kanunu Uyarınca Çek Türlerinin Açıkça Renkleri ve İsimleriyle Ayrılmasının Ortaya Çıkaracağı Sonuçlar*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 15, S: 1, Isparta 2010, Passim; Aynı şekilde bkz. **Kırca**, İsmail, *5941 Sayılı Çek Kanunu - Bir Değerlendirme*, in: *5941 Sayılı Çek Kanunu - Konferans (22 Ocak 2010)*, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayını, Ankara 2010, sh. 11.

MADDE 1:

1. Madde metninde “*çekin karşılıksız çıkması ve belirlenen diğer yükümlülüklerle aykırılık hâllerinde ilgililer hakkında uygulanacak yaptırımları belirleme*”nin Y-Çek K’nın amaçları arasında sayılması, kanun yapma tekniği açısından isabetsizdir. Madde başlığında yer alan “*kapsam*” kavramı ile ilgili olan bu ibare, “*amaç*”la ilişkilendirilemez. Zira zikredilen kanunla öngörülen yaptırımlar **amacı değil**, yalnızca **amacı gerçekleştirecek birer aracı** ifade etmektedir.

2. Maddede geçen, “*genel hükümler*” ibaresi ile kastedilenin ceza uygulamasında TCK’nın Genel Hükümlerini oluşturan 1 ilâ 74. maddeleri ve TTK’nın çeki ilişkin hükümleri içeren 692 ilâ 765. maddeleri olduğu anlaşılmakta ise de, söz konusu sözcük **hukukî bir kavram** olarak yerinde değildir.

MADDE 2:

1. Maddenin 2. fıkrasının son cümlesinde, yalnızca “*çek düzenleyenin adresi*”nden söz edilmişken her nedense hükmün gerekçesinde metnin dışına çıkılarak, çekin karşılıksız çıkması hâlinde, “çek hesabı sahibi”nin ve varsa adına söz konusu çeki düzenleyen gerçek kişinin (yani “*temsilci*”sinin) bankaca bilinen adreslerinin çek hamiline talebi üzerine verileceği açıklanmıştır. Y-Çek K ile getirilen bazı cezaî hükümlerin uygulanabilirliği açısından, çeki düzenleyenin (temsilcinin) yanı sıra hesap sahibinin adresine de duyulan ihtiyaç ortadadır. Dolayısıyla hükmün, gerekçesi ile uyumlu hâle getirilmesinde yarar bulunmaktadır.

2. Çek hesabı açılırken “*vekilin*” imzasını yeterli gören kanunkoyucunun, bu hesabı kapatmaya sıra geldiğinde ilgilinin vekilinden söz etmemesi bir eksiklik; anlaşıldığı kadarıyla da unutkanlık eseridir. Bu sebeple, maddenin 10. fıkra hükmünde geçen “*yasal temsilci*” ibaresinin başında yer alan “*yasal*” sözcüğünün hükümden çıkartılması yahut bu ibareden sonra gelmek üzere “*vekilin*” sözcüğünün metne eklenmesi isabetli olacaktır.

3. Çek hesabı açılırken gerekli tüm belgeler banka tarafından temin edilmiş olduğundan, maddenin 3. fıkrasının ikinci cümlesinde geçen “*her defasında*” ibaresinin “*her çek defteri talebinde*” şeklinde değiştirilmesi ve cümle yapısının buna uygun olarak redakte edilmesi gerekmektedir.

4. Maddenin 2. fıkrasında “*adına çek hesabı açılması*” denilmemiş, yalnızca “*çek hesabı açılması*”ndan söz edilmiştir. İlk bakışta, fıkranın

birinci cümlesi ile ikinci cümlesi arasında anlam bütünlüğü sağlanmak adına, düzenlemenin hesap sahibi adına hareket eden temsilci ve vekile yazılı beyanname verme yükümlülüğü getirildiği sonucunun çıkarılabileceği akla gelebilir. Kanaatimizce madde metninden, adına çek hesabı açılacak kişiler adına hareket etmek hususunda vekil ve temsilcilere imkân tanındığına göre, bu kişiler için yazılı beyanname yükümlülüğü de öngörüldüğü anlamı çıkarılamaz. Aksi takdirde, vekil veya temsilci kendi adına yasak kararı bulunmadığını beyan etmekle yetinecek, hesap sahibi için ise bu beyan zorunluluğu söz konusu olmayacaktır. Kaldı ki böyle düşünce yürütüldüğünde bu kez karşımıza, “*kendisi hakkında*” ibaresi bir engel olarak çıkmaktadır. Metne zikredilen şekilde anlam yüklendiğinde, “*kendisi hakkında*” ibaresinden genişletici yorumla hem hesap sahibi, hem de vekil ve temsilci için yasak kararı bulunmadığı beyanında bulunulacağı sonucunu çıkarmak mümkün görünmemektedir. Bu sebeple, fıkranın ikinci cümlesinin en başına “***Kendi adına...***” ibaresinin eklenmesi sorunu giderecek bir çözüm yolu olmakla birlikte, ikinci cümle hükmünün hem hesap sahibi, hem de vekili ve temsilcisine haklarındaki yasağı beyan etme yükümlülüğünü yükleyecek şekilde kaleme alınması daha isabetli olacaktır. Bu yönde bir düzenleme, ileride temas edileceği üzere, m. 5/3 hükmüyle de çelişmeyecektir. Mevcut durumdaki belirsizliğe rağmen, hesap sahibi gerçek kişiler adına çek hesabı açılması veya açılmış ise mevcut hesap üzerinden çek defteri verilmesi istendiğinde, vekilin veya temsilcinin değil, yalnızca adına hesap açılan kişinin hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının bulunmadığını yazılı olarak beyan etmekle yükümlü tutulduğunun kabulü gerekir. Fakat bu kabul yasal temsilci olarak örneğin oğlu adına hesap açılmasını veya çek defteri verilmesini isteyen kişiler bakımından nasıl hareket edileceği sorusuna yanıt verememektedir. Ne yazık ki, aksi görüş benimsendiğinde de bu soruya tatmin edici cevap verilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, fıkra metninin önerilerimiz doğrultusunda yeniden kaleme alınması gerekmektedir.

5. Gereğesinden kopuk kaleme alınan 4. fıkra hükmünün “*...tüzel kişi adına çek hesabı açılmaz ve çek defteri verilmez.*” şeklinde formüle edilmek suretiyle, yorum farklılıklarına neden olacak belirsizliğin önüne geçilmesi yerinde olacaktır.

6. Y-Çek K, gerçek kişi tacirin ticarî faaliyetine ilişkin olarak düzenlediği çekin mutlaka bir “tacir çeki” olmasını zorunlu kılmakta, bahsedilen

durumda gerçek kişi tacirin özel yaşamındaki işlemlerde (kişisel borçlarında) **“tacir olmayan çeki” kullanması fiilini hapis cezası ile yaptırma bağlarken gerçek kişi tacirlerin dahi tüm borçlarının prensip olarak ticarî olduğunu öngören TTK m. 19/1 ve tacirin ticarî olsun olmasın tüm borçları nedeni ile iflâsa tabi olduğunu hükme bağlayan TTK m. 18/1’i gözden kaçırmaktadır.** Kanımızca tacir çeki ile tacir olmayan çeki arasındaki ayırımın etki alanının yalnızca Y-Çek K’ya özgülümlenmiş olması sorunu çözmeye yetmemekte, açıklanan nedenle kanunun yeni düzenlemelerinde bir an evvel düzeltmeye gidilmesi gerekmektedir.

7. Cümle bozukluğunu gidermek adına, maddenin 9. fıkrasında geçen **“düzenlenen çekin”** ibaresinin metinden çıkartılması gerekir.

MADDE 3:

1. Kimlik numarası alındığında hamilin kimlik bilgileri de otomatik olarak belirleneceğinden, maddenin 1. fıkrasında **“tacir tüzel kişiler dışında kimlik numarası”** ibaresine yer verilmesi isabetli olacaktır. Zira mer’i mevzuat uyarınca artık her Türk vatandaşının vatandaşlık kimlik numarası vergi kimlik numarası olarak kabul edilmektedir. Esasen, 5411 s. BanK m. 76/3 hükmüyle, bankaların, kimliklerini ve vergi kimlik numaralarını belgelemeyen müşterilerine ilişkin olarak bankacılık işlemleri yapmaları ve malî hizmet vermeleri yasaktır. Bunun yanı sıra, 4358 s. Vergi Kimlik Numarası Kullanımının Yaygınlaştırılması Hakkındaki Kanunun 4. maddesinin verdiği yetki uyarınca, Maliye Bakanlığı’nca yayımlanan 2 sıra no.lu Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliği’nde, vergi kimlik numarası saptanmadan ödeme yapılmayacağını hükme bağlayan düzenlemeler yapılmıştır.

2. Maddenin 3. fıkrasında geçen **“dışında”**⁶ sözcüğü doktrinde yanlış anlamalara ve uygulamada ciddi tereddütlere sebebiyet vermektedir. Kanaatimizce anılan sözcükle kastedilen şey, kanunî garanti tutarının da karşılıksızdır işleminde göz önünde bulundurulacağıdır. Zikredilen **sözcüğe yüklenen anlamın deyim yerindeyse kişiden kişiye değişkenlik göstermesi, redaksiyon ihtiyacı doğurmuştur.**

⁶ Dışında: “den başka, sayılmazsa”. Örneğin, “Sana hiç bu paranın dışında başka para verdiği oldu mu?” “Sahip olduğu anlamın dışında başka anlamları da var.” (<http://www.tdk.gov.tr>, 10.03.10).

3. Alt Komisyonca kabul edilmiş Çek K. Tasarısı metninin 3/3. maddesinde yer alan “banka... hamile, talep ettiği takdirde... ödemekle yükümlüdür” ibaresinde geçen “talep ettiği takdirde” sözcükleri⁷ Adalet Komisyonu tarafından bilinçli olarak madde metninden çıkarılmakla doğru davranılmış ve bunun gerekçesi de, “Maddenin üçüncü fıkrasında... muhatap bankanın, hamile ödemekle yükümlü olduğu miktarı, uygulamada talep etmeden ödemediği, çoğu zaman hamilin bankanın böyle bir yükümlülüğünün olduğundan haberdar olmadığı, dolayısıyla belki de hamilin rahatlıkla kabul edebileceği kısmi ödemenin de bu şekilde gerçekleşmediği görüldüğünden, bankanın yükümlü olduğu miktarı talep olmadan da hamile ödemesi veya ödemeyi teklif etmesi gerektiği düşüncesiyle ‘talep ettiği takdirde,’ ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.”⁸ biçiminde açıklanmıştır. Oysa konuya açıklık getirmek yerine bu kez TBMM Genel Kurulu’nda verilen önerenin kabulü üzerine maddenin 5. fıkrasına “Çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması ve hamilin sadece muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutarın ödenmesini talep etmesi hâlinde de bu fıkra hükmüne göre işlem yapılır.” hükmü ikinci cümle olarak eklenmek suretiyle madde metninde değişiklik yapılmıştır. Ancak söz konusu ikinci cümle hükmünün, maddenin 5. fıkrasına neden ilâve edildiğine ilişkin bir açıklamaya, yapılan değişikliğin gerekçesinde yer verilmemiştir. Yalnızca çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması hâline özgülenmiş de olsa, açıkça hamilin “talebi”nden söz eden bu hüküm nedeniyle ulaşılmak istenen amaç ne yazık ki gerçekleşmemiştir. Maddenin 5. fıkrasının ilk cümlesini oluşturan “muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dahil, kısmî ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi” ibaresinde geçen “**kabul edilmeme**” kavramının sadece çek hesabında kısmen mevcut karşılığa değil kanunî garanti miktarı ile de doğrudan ilişkili olduğu, yani her ikisine münhasır olduğu yaklaşımı da mevcut belirsizliği gidermeye yetmemektedir⁹. Zira böyle bir mülahaza,

⁷ Alt Komisyon tarafından kabul edilen Tasarı metninin 3. fıkrasına ilişkin gerekçede aynen, “...Banka, karşılıksız çıkan her bir çek yaprağı ile ilgili olarak ödemekle yükümlü olduğu miktarı, ancak ibraz eden hamil talep ettiği takdirde öder...” açıklamasına yer verilmiştir.

⁸ Gerekçe için bkz. 07.12.2009 t. ve E: 1/710, K: 27 s. TBMM Adalet Komisyonu Raporu (TBMM, 23. Dönem, 4. Yasama Yılı, 445 Sıra Sayılı, sh. 20).

⁹ Nitekim bu yaklaşımın etkisi altında kalan Özgenc, Adalet Komisyonu çalışmaları sırasında “talep ettiği takdirde” ibaresi madde metninden çıkarılmak suretiyle konuya netlik kazandırıldığı izlenimi veren açıklamalar yapmaktadır (Özgenc, Çek Kanunu, sh. 43). Aynı şekilde bkz. Poroy-Tekinalp, Reha/ Tekinalp, Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları - 5941 Sayılı Çek Kanununun Yorumu İle, 19. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, sh. 311. Yazarların kanun metnine hâkim belirsizliğe rağmen bunca kesin ibareler kullanmış olmalarını isabetli bulmamaktayız.

çekin karşılığı kısmen mevcut olduğunda kanunî garanti miktarının ödenmesi için hamilin talebinin aranacağı, buna karşın hesapta hiç para bulunmadığında ise bir istemin aranmayacağı gibi tuhaf bir sonucu beraberinde getirecektir. Maddenin 3. fıkrasındaki ifade tarzı da, bankaya yönelik emredici nitelik taşımakla birlikte, doğrudan hamilin talebine ilişkin gerekliliği dışlayıcı değildir. Hatta bir bütün olarak bakıldığında; madde metni, kanunî garanti miktarının ödenmesinin hâmilin açık talebine bağlı tutulduğu düşüncesini haklı çıkarmak kadar, aksine bir kabulü de o derece mümkün kılmaktadır. Bizce maddede bahsedilen “*talep etmesi hâlinde*” ibaresinin bundan böyle metinden çıkarılması da doğan çelişkiyi gideremeyecektir¹⁰. Bu kez E-Çek K’nın yürürlük döneminde konu hakkında ileri sürülmüş birbirinden farklı görüşlerin benzerlerine hedef olunacaktır. Açıklanan nedenlerle, yapılacak bir kanun değişikliği ile salt bu ibareyi fıkra metninden çıkarmak suretiyle değil, **banka tarafından kanunî garanti miktarının hamilin talebine bağlı kalmaksızın ödeneceğini net olarak ortaya koyacak bir ibareye yer verilerek anılan belirsizliğin önüne geçilebileceğini** düşünmekteyiz.

4. Alelacele kaleme alınan m. 3/5-2. cümle hükmünün TBMM Genel Kurulu görüşmeleri sırasında yeterince düşünülmemesinin metne eklenmesi ve buna ilişkin bir gerekçe de gösterilmemesi, **maddenin anlam bütünlüğü ile sistematüğünü bozmuş ve kavram karmaşasına sebebiyet vermiştir**. Gerçekten m. 3/5-2. cümlede, çek hesabında hiç karşılık bulunmadığında bankanın ödemekle yükümlü olduğu miktarın hamil tarafından kabul edilmesi hâlinde, 5. fıkranın birinci cümlesinin uygulanacağı hüküm altına alınmış ve sözü edilen birinci cümlede muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dâhil, kısmî ödemenin hamil tarafından kabul edilmemesi durumunda, 2. fıkra hükmüne göre karşılıksızdır işlemi yapılacağı, ibraz tarihi ile ödememe nedeninin çekin üzerine yazılacağı ve imzası alınarak çek aslının hamiline geri verileceği, ön ve arka yüz fotokopisinin de banka tarafından saklanacağı hükme bağlanmış olmasına rağmen, 6. fıkrada muhatap bankanın üçüncü fıkraya göre ödemekle yükümlü olduğu tutar dâhil kısmî ödeme yapması hâlinde, çekin ön ve arka yüzü onaylı fotokopisinin ücretsiz olarak hamile vereceği ifade edilmiştir. Böylelikle 3. maddenin 5. fıkrası ile 6. fıkrası arasında çekin aslının kimde kalacağı hususunda bir çelişkiye neden olunmuştur. Bizim çözüm tarzımız,

¹⁰ Bkz ve krş. **Özgenç**, İzzet, *5941 Sayılı Çek Kanunu İle İlgili Soru ve Cevaplar - I*, Passim (<http://www.adalet.org>, 03.03.10).

yalnızca çekin aslının kimse kalacağı hususunda birbirine zıt düzenlemeler getiren 5. fıkra hükmü ile 6. fıkra hükmü arasında, 6. fıkraya uygulama önceliği tanımak şeklindedir¹¹. Tüm bu açıklamalar, anılan **fıkra metninin yeniden kaleme alınmasını** zorunlu kılmaktadır.

5. Çek “kısmen karşılıksız” çıktığında, hamil hesapta mevcut tutar ile kanunî garanti miktarının kendisine ödenmesini “açıkça reddederse”, karşılıksızdır işleminin nasıl yapılacağı hususu karşımıza çözüm bekleyen bir sorun olarak çıkmaktadır. Bu durumda, karşılıksızdır işleminin çek üzerinde yazılı miktar esas alınarak yapılacağı şeklinde bir düşünce¹² ileri sürülebilir. Biz, böyle bir görüşe katılmamaktayız; zira normal koşullarda hamil kabul etmiş olsaydı, banka tarafından kendisine çek hesabında mevcut para yanında bu miktar yetersiz kalmışsa kanunî garanti miktarı (en çok 600 TL) ödenecek, ödenen toplam miktar çek bedelinden düşüldükten sonra ortaya çıkan tutar karşılıksız kalan miktarı oluşturacak ve fail m. 5/1 hükmü gereği ancak bu miktarda paraya eş adlî para cezası ile cezalandırılacaktı. Bu sebeple **kısmî karşılık ile bankanın sorumlu olduğu miktarın ödenmesinin reddi hâlinde de, zikredilen miktarı kabul etmiş olmaya bağlanan hüküm ve sonuçların geçerli sayılması gerekir**. Gerçekten m. 3/2’de muhatap bankanın “ödediği miktarın dışında” değil de, “ödemekle yükümlü olduğu miktarın dışında” denilmiş olması bunu doğrulamaktadır. Buna göre, çek kısmen karşılıksız çıktığında, hamil hesapta mevcut tutar ile kanunî garanti miktarının kendisine ödenmesini açıkça reddederse, her iki tutar toplanıp çek belinden çıkarıldıktan sonra kalan miktar karşılıksızdır işlemine esas alınacaktır (Y-Çek K m. 3/f.5 cümle 1 ve f. 2). Dolayısıyla fıkra **metni redakte edilirken** anılan hususların da göz önünde bulundurulması gerekir.

6. Maddenin 7. fıkrasında öngörülen, tarafların iradesi dışında belirlenmiş, kanuna dayanan faiz türü için “hukukî (medenî) ceza” anlamını çağrıştıran “*gecikme cezası*” kavramı kullanılmıştır. Söz konusu hükmün gerekçesinde, sözü edilen kavramın hukukî niteliğine ilişkin herhangi bir açıklamada bulunulmamış; adeta fıkra metninin tekrarıyla yetinilmiştir. Anılan bu düzenlemenin ifade tarzı, yöneldiği konu, belirlenen oran, kanunkoyucunun hareket noktası ve özellikle 3095

¹¹ Aynı yönde: **Kırca**, Bir Değerlendirme, sh. 17-18; Bkz. ve krş. **Reisoğlu**, Seza, *Yeni Çek Kanunu ve Hukuki Sorunlar*, Bankacılar Dergisi, Y: 21, S: 72, Mart 2010, sh. 56.

¹² İştirak etmediğimiz bu görüş için bkz. **Özgenç**, İzzet, 5941 Sayılı Çek Kanunu ile İlgili Soru ve Cevaplar - I, *Passim*.

s. Faiz K'ya atf yapılmış olması gibi hususlar hep birlikte dikkate alındığında, “gecikme cezası” ibaresiyle “**kanunî temerrüt faizi**”nin kastedildiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple “gecikme cezası” yerine **daha hukukî bir ibare tercih edilerek** belirsizliğin giderilebileceğini düşünmekteyiz.

7. Y-Çek K m. 3/7-a hükmünün ifade tarzından ilk bakışta, karşılığı hesapta tam bulunan fakat bankanın bu karşılığı ödemede gecikme göstermesine özgü olarak gecikme cezasının öngörüldüğü anlamı çıkmaktadır. Kanaatimizce, söz konusu hükümdeki “**karşılık**” kavramının amaca da uygun olarak, gerek hesapta mevcut tam, gerekse de kısmî karşılığı kapsamına alacak şekilde geniş yorumlanması gerekir. Kaldı ki uygulamada çoğu zaman ödemenin geciktirilmesi de kısmî karşılığın mevcut olduğu durumlarda gerçekleşmektedir. Buna rağmen m. 3/7-(a) hükmünün “**Çekin karşılığının hesapta kısmen de olsa bulunmasına rağmen hamiline ödenmesinin geciktirilmesi,**” şeklinde değiştirilmesi durumunda uygulamada oluşan tereddütlerin giderilebileceğini düşünmekteyiz.

8. Aynı şekilde maddenin 7. fıkrasının a ve b bent hükümlerinin ifade tarzı, gecikme cezası tahakkuk etmesinin yalnızca hamile “**geç ödeme yapması**”na bağlı olduğu anlamını çıkarmaya elverişli görünmektedir. Bankanın hamile “**hiç ödeme yapmaması**”¹³nın da bu kapsamda kabul edilmemesi kendi içinde çelişki anlamına gelecektir. Kanaatimizce zikredilen hükümlerde geçen “**..hamile ödenmesinin geciktirilmesi**” ibaresinden hemen sonra “**veya hiç ödenmemesi,**” ibaresine yer verilmek suretiyle değişiklik cihetine gidilmesi yerinde olacaktır.

9. Kanunun, dil örgüsü ve kavram yönünden 5237 sayılı Kanun ve yeni Türk Ticaret Kanunu'na uyumlu olmadığı görülmektedir. Kanunkoyucu anılan özdeşliği kurulabilmek için TTK'nın madde içeriklerini yasa tekniğine uygun olarak tekrarlamak yerine, 3. maddenin 8. fıkrasında mülga TTK'nın madde numaralarına (m. 707) yollamada bulunmakla yetinmiştir. Kanaatimizce, kanunların sürekli değişmesi olasılığı karşısında, fıkroda geçen “**Türk Ticaret Kanununun 707 nci maddesi uyarınca**” ibaresinin “**Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca**” şeklinde değiştirilmesi yerinde olacaktır.

¹³ Nitekim hiç ödeme yapılmamış olmasını madde kapsamında görmeyen düşünce için bkz. **Donay**, Süheyl, Gerekçeli ve Açıklamalı Çek Kanunu, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul Nisan 2010, sh. 73-74.

MADDE 4:

1. Maddenin 2. fıkrasıyla, Vergi İdaresi lehine getirilen söz konusu “*kanunî karine*”nin aksi ispat edilecek bir “*adî karine*” mi, yoksa aksi ispat edilemeyen “*kesin karine*” mi olduğu hususunda kanunda açıklık bulunmaması, **metindeki belirsizliğin giderilmesini** zorunlu kılmaktadır.

2. Dikkati çeken bir başka husus, metinde geçen “*emareler*”in varlığına ilişkin hâllerin ne şekilde saptanacağı, bir başka anlatımla nelerin emare kapsamında sayılacağıdır. Kanaatimizce 2. fıkrada geçen “*tüzel kişinin faaliyetleri ile ilişkilendirilen ortaklar*” ibaresiyle, tüzel kişinin fiilen veya hukuken faaliyetlerine katılmayan, sadece ortağı olup örneğin kârından pay alan ortaklar kastedilmektedir. Buna karşın “*tacir tüzel kişinin veya ortaklarının etkisi altında olma*” kavramı oldukça “sübjektif” nitelik arz etmekte ve hukukî olmaktan uzak düşmektedir. Gerçek kişiye ait çek hesabının tacir tüzel kişiye ait sayılmasının amacının, kayıt dışı ekonomiyi denetim altına almak olduğu, söz konusu düzenleme ile sadece vergisel sorumluluk açısından bir aidiyet sağlanmak istendiği kabul edilse bile, bu aidiyet sebebiyle tüzel kişinin alacaklılarının üçüncü kişinin hesabı üzerinde haciz ve istihkak gibi hak iddiaları ile karşılaşılabilceği, tasarruf iptallerinin gündeme gelebileceği, bunun doğal sonucu olarak hükmün bu şekliyle amacını aşar nitelik taşıdığı da ileri sürülmüştür¹⁴. Tüzel kişinin fiilen veya hukuken faaliyetlerine katılmayan, örneğin halka açık bir anonim şirkette, şirketle ilgisi kârdan pay almakla sınırlı olan bir ortak adına açılan hesabı, tüzel kişi veya onun faaliyetleriyle ilişkilendirmek çoğu kez imkânsızdır. Hükmün kaleme alınış tarzı bu görüşe haklılık tanır nitelikte görünmekle

¹⁴ **Nomer-Ertan**, Füsün, *Çek Kanunu Tasarısı Taslağında Tacir Çeki ve Matbu Hamiline Çek*, Legal Hukuk Dergisi, Y: 7, S: 79, Temmuz 2009, sh. 2043; **Helvacı** da, Y-Çek K m. 4/2 hükmünün tüzel kişilerin kendilerini meydana getiren üyelerinden bağımsız olarak borç altına girebilmeleri gerçeğiyle bağdaşmadığını; kendilerini oluşturan gerçek kişilerden ayrı olarak hak ediniş borç altına girebilmesinin tüzel kişiliğin oluşturulma amacını teşkil ettiğini belirtmektedir. Yazar devamla, bu ihtiyaç karşısında Çek Kanunu gibi özel bir kanunun tüzel kişiliğin söz konusu niteliğini etkisiz hâle getirecek türden düzenleme yapmasının doğru bulmadığını, tüzel kişiliğin borcu için üyelerinin malvarlıklarına başvurulmasını haklı gösterecek herhangi bir hukukî dayanaktan söz edilemeyeceğini ifade etmektedir (**Helvacı**, Mehmet, *Çek Kanunu Tasarısı'nın Genel Olarak Değerlendirilmesi*, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, (Prof. Dr. Reha Poroy'un Anısına Armağan), C: XXV, S: 4, Aralık 2009, sh. 249). **Benzer yönde: Pulaşlı**, Hasan, *Çek Hukuku ve İlgili Mevzuat*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara Mart 2010, sh. 55; **Seven**, Vural, *Yeni Çek Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi ve Mevcut Duruma Etkisi*, Çek (Hukuk) Semineri, İzmir 19.01.2010, *Passim*; **Topçuoğlu**, Metin, *Yeni Çek Kanunu'na Göre Tüzel Kişileri Temsilen Çek Düzenlenmesi ve Sonuçları*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XIV, S: 2, Ankara 2010, sh. 150-155.

birlikte, sorunun ancak, kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması olarak gösterilen hükmün getiriliş amacı dikkate alınarak, tacir tüzel kişinin alacaklılarına böyle bir müracaat olanağı tanınmamak suretiyle aşılabileceğini düşünmekteyiz. Kanaatimizce doğuracağı muhtemel hâk ihlalleri hesaba katıldığında, bahse konu düzenlemenin tamamen kanundan çıkarılması isabetli olacaktır.

3. Maddenin 3. fıkrasında bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi için bankalara “tespit tarihi”nden itibaren en geç “bir hafta”lık süre tanınmıştır. Buna rağmen hamile çek defteri kullanılmadan hamiline çek düzenlendiğinin tespiti tarihinin bankaya bırakılması ve bir üst sınır da getirilmemesi bakımından düzenleme eleştiriye açıktır. Bankaya inisiyatif verdiği için kötüye kullanılması tehlikesini beraberinde getirebilecek tespit tarihi yerine, **ibraz tarihinin bir haftalık bildirim süresinin başlatılmasında baz alınması şeklinde düzenlemeye gidilmesi** daha yerinde olacaktır.

MADDE 5:

1. Hiç şüphesiz karşılıksız çek suçlarının asliye ceza mahkemelerinden alınarak sulh ceza mahkemelerine verilmesi isabetli olmuştur. Ne var ki Türk adlî teşkilatında asliye ceza mahkemelerine oranla sayısal yönden daha az olan sulh ceza mahkemelerine bir de çek suçlarını kovuşturma görevinin yüklenmesi, bu mahkemeleri adeta çalışamaz hâle getirmiş ve bir an evvel sayılarının artırılması zorunluluğunu doğurmuştur. Öyle ki, Ankara ve İstanbul gibi metropollerde tıkanan duruşmaların 2 veya 3 yıl sonrasına tehir edildiği görülmektedir.

2. Çekin, temsil veya vekâlet yetkisi bulunan biri tarafından düzenlenmesi ve karşılıksız çıkması hâlinde, özel hukuk bakımından temsilcinin veya vekilin sorumluluğu söz konusu değildir. Bu nedenle, m. 5/3’te zikredilen hususa özellikle vurgu yapılmış olmasını isabetli bulmamaktayız.

3. Y-Çek K m. 5/3’e TBMM Genel Kurulu’nda verilen bir önerge üzerine eklenen “...Gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak çek düzenlenmesi hâlinde, bu çekten dolayı hukukî ve cezaî sorumluluk çek hesabı sahibine aittir.” hükmü uygulamada karşılaşılabileceği olası sakıncaların giderilmesi yerine, karşılıksızdır işlemine tabi tutulan çek dolayısıyla vekilin hiçbir surette hukukî ve cezaî bakımdan sorumlu tutulamayacağı, düzenlenen

çekin geçersiz olacağı¹⁵ anlamını da çıkarmaya elverişli şekilde formüle edilmiştir. Fakat bu şekildeki düşünce, hükmün amacıyla bağdaşmayacağı gibi hukukun genel prensiplerine de ters düşmektedir¹⁶. Dolayısıyla ikinci cümlede geçen “*hukukî ve cezaî sorumluluğun çek hesabı sahibine ait olduğu*”na ilişkin ibareyle, vekâleten düzenlenen çeklerin karşılıksız çıkması durumunda vekilin tazminat ve ceza hukuku bakımından sorumlu olmaktan kurtarıldığı şeklinde anlaşılması icab etmekle birlikte, uygulamada tereddütlere neden olan belirsizliğin yapılacak değişiklikle giderilmesi şarttır.

4. Gerek uygulamada, gerekse doktrinde karşılıksız çek suçunun taksirle de işlenebileceğinin ileri sürüldüğüne¹⁷ rastlanılmaktadır. Y-Çek K m. 5/1’de geçen “*sebebiyet verme*” ibaresi, özellikle uygulayıcıların hafızalarına uzun yıllar boyunca kazınmış E-TCK’nın 455. maddesindeki “*tedbirsizlik ve dikkatsizlikle yaralamaya sebebiyet verme*” ibaresi ile olan benzerliği nedeniyle yanlış algılamalara¹⁸ neden olmaktadır. Yukarıda da açıklandığı üzere, buradaki “sebebiyet verme” ibaresi, suçun tipikliği içerisinde taşıdığı anlam ve ifade ettiği hareketin (fiilin) niteliği itibariyle oldukça farklıdır. Nitekim TCK’nın birçok maddesinde “sebebiyet verme” ve benzeri ifadeler içeren suç tiplerine yer verilmiş

¹⁵ Örneğin bkz. **Çağlar**, Hayrettin, *5941 Sayılı Çek Kanunu Hükümlerine Göre Ticaret Şirketi Yöneticilerinin, Temsilcilerinin ve İmza Yetkililerinin Çek Hesabı Açma ve Çek Düzenleme Yasağı*, GÜHFD, C: XIII, S: 1-2, Haziran-Aralık 2009, sh. 3 dn. 3; Y-Çek K m. 5/3 hükmünden hareket eden yazar, gerçek kişi adına ticarî mümessil tarafından çek düzenlenmesi hâlinde çek hesabı sahibine ve ticarî mümessile uygulanacak yaptırımların ağırlığının, bu şekilde düzenlenen çekin diğer unsurlarının tamam olmasına rağmen geçersizliğini sonuçlayacağını ileri sürmektedir. Kanaatimizce, salt yaptırımın ağırlığından yola çıkarak temsilen düzenlenen çeki geçersiz kılmanın mantığını anlamak güçtür.

¹⁶ *Özgenç*, E-Çek K’nın uygulamasında vekâleten düzenlenen çeklerin karşılıksız çıkması hâlinde, çek hesabı sahibinin sorumluluktan kurtulmak için bu vekâlet ilişkisini dayanak olarak kullanabilmesi sakıncasını ortadan kaldırmak amacıyla Y-Çek K m. 5/3 hükmünün formüle edildiğini belirtmektedir (**Özgenç**, Çek Kanunu, sh. 76). Bundan etkilenen bir başka görüş için bkz. **Önder**, Çek Türlerinin Açıkça Renkleri ve İsimleriyle Ayrılması, sh. 303; Söz konusu fıkra hükmünün getiriliş amacını, bir hakkı kötüye kullanma yolu olarak tezahür eden vekâleten çek düzenlenmesinin önüne geçilmesi gerekçesine indirgeyen yazarlara katılmamız mümkün değildir. Zira 4814 s. Kanun ile değişik E-Çek K m. 16 hükmü gereğince, bahse konu olasılıkla hem çek hesabı sahibine, hem de çeki düzenleyen vekile ayrı ayrı cezalar tayin edilmekte ve bu tatbik şekline ilişkin olarak uygulamada herhangi bir tereddüt de yaşanmamaktaydı. Bkz. 10. CD.’nin 31.03.2009 tarih ve E. 2007/14441, K. 2009/6037 sayılı kararı (**UYAP**, Yayınlanmamıştır).

¹⁷ Örneğin bkz. **Helvacı**, Çek Kanunu Tasarısı, sh. 236; **Soydal**, Osman, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Yeni Çek Kanunu İşığında Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçu, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara Ocak 2010, sh. 103-104.

¹⁸ Hatalı değerlendirmelere örnek teşkil etmek üzere bkz. **Kınacı**, Ali, *5941 Sayılı Çek Kanunu’nda Düzenlenen Suçlar ve Koruma Tedbiri Gerektiren Filler*, (in: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Barosu İşbirliği ile Düzenlenen 5941 Sayılı Çek Kanunu Paneli, 26 Mart 2010), Ankara 2010, sh. 52-53.

olup, bunların ancak kasten işlenebilecek suçlar oldukları hususunda tereddüt edilmemektedir. Örneğin, TCK'nın 173. maddesinin 1. fıkrasında “*sebebiyet veren*” ibaresi kullanılmış, aynı maddenin 2. fıkrasında suçun taksirli şekli özel olarak düzenlenmiştir (Ayrıca bkz. m. 179/1 vb). Karşılıksız çek suçuna ilişkin tanımda objektif sorumluluğa kapı aralayacak nitelikte sorun doğurucu belirsizlik bulunmadığı, maddede açıkça suçun “**taksir**”le *işlenebileceğine* işaret edilmediği, tipiklikte geçen “*sebebiyet verme*” kavramı ile taksirli değil ihmali hareketin kastedildiği hususları yanında, TCK m. 21 ve m. 22 hükümleri göz önünde bulundurulduğunda karşılıksız çek suçunun ancak bilerek ve istenerek, yani “*kast*”la işlenebilen bir suç olduğunda şüphe edilmemelidir.

5. Fail hakkında ceza verilmesine yer olmadığı kararı (CMK m. 223/3) verilmesini sonuçlayan mücbir sebeplere *deprem, sel baskınları* gibi doğal afetler ile *savaş* hâli örnek gösterilebilir. Bu nedenle Y-Çek K m. 5 hükmünün gerekçesinde doğal afet, savaş, kaza geçirmek gibi nedenlerin failinin kasdı, yani karşılıksız çek suçunun manevî unsuru üzerinde etkili hususlar olarak zikredilmiş olması hatadır.

6. Y-Çek K m. 5/3'te *temsilci* ve *vekil* zikredilmiş “*kanunî yasal temsilci*”den söz edilmemiştir. Y-Çek K m. 2/3-1. cümlede çek hesabının açılması ve m. 2/10 hükmünde çek hesabının kapatılması bakımından ilgilinin “*yasal temsilcisi*”ne de cevaz verilmesine rağmen, m. 5/3-2. cümlede “*temsilci*” kavramının tercih edilmiş olmasını kanunkoyucunun aceleciliğine bağlamaktayız.

7. Uygulamada şikâyet hakkına çeki ibraz eden hamilin mi, yoksa yalnızca hamilin mi sahip olduğu hususunda tam bir karmaşa hâkimdir. Kanaatimizce madde metninde **şikâyet hakkının açıkça “ibraz eden hamil”le sınırlandırılması** gerekir.

8. Ortada ödenmeme durumunda 3 yıl ve hatta durumuna göre 5 yıla varan zorlama hapsine dönüşecek adlî para cezasının (CGTİK m. 106/7) bulunması olasılığı karşısında, **Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tebliğnamesinin tebliği** kuralına getirilen sınırlamayla, silâhların eşitliği açısından **çekişmeli dava hakkı ve adil yargılanma hakkının mutlak ihlaline** yasal zemin hazırlanmakla kalınmamış, Anayasadaki *eşitlik ilkesi* (m. 10) de çiğnenmiştir.

9. Maddenin 1. fıkrasının son cümlesine, “*çekin tahsil için bankaya*” ibaresinden sonra gelmek üzere “*veya takas odasına*” sözcüklerinin eklenmesi uygulamada oluşan tereddütleri giderecektir.

10. Kanun koyucu TCK'nın 5. maddesi çerçevesinde genel hükümlerine uygunluk arz eden bir düzenlemeye gitmek yerine, Y-Çek K m. 5/1'de tanımlanan karşılıksız çek suçunun karşılığı olarak -TCK'nın 158/1. maddesindeki benzer şekilde- “*nispî para cezası*” niteliği de taşıyan karma bir yaptırım sistemi öngörmüştür. Oysa *gün para cezası ile doğrudan hükmedilen adlî para cezasının bir arada uygulanması kabul edilemez yaklaşımdır. Zira böyle bir durum, bir bakıma gün para cezasının fiilen ortadan kalkması ile eşdeğerdir.* Yadırgatıcı nitelikteki bu yaklaşım, uygulamada ne yazık ki türlü sorunlara neden olmak suretiyle olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Gerçekten pratikte karşılıksız çek suçuna ilişkin yaptırımın suçun faili hakkında nasıl uygulanacağı sorusuna netlik kazandırılabilmiş değildir. Özellikle verilecek ceza miktarının asgari ve azami haddinin tespiti konusunda ortaya çeşitli tereddütler çıkmıştır. Açıklanan gerekçelerle mevcut düzenlemenin, -olması gereken hukuk (*de lege feranda*) bakımından- zikredilen sorunları giderebilecek şekilde formüle edilmesi gerekmektedir.

278

11. Deyim yerinde ise uygulamada ortaya çıkan sorunların nirengi noktasını, maddede yer alan “*çekin karşılıksız kalan kısmından az olamaz*” ifadesine yüklenecek anlam oluşturmaktadır. Uygulayıcıları tereddüde sevk eden Y-TCK m. 158/1 hükmünde de, “*...ve beşbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur. Ancak... adlî para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz.*” şeklinde hemen aynı yaptırım formülasyonu benimsenmiştir. Kanaatimizce bahis mevzuu ibare temel (taban) cezayı belirlemek için kullanılmıştır. Yoksa bundan, **çekin karşılıksız çıkan miktarı 1.500 gün adlî para cezasından fazla olduğunda**, çek hamillerini koruma esasından hareketle maddede öngörülen **üst sınırın aşılabileceği anlamının çıkarılmayacağını** düşünmekteyiz. Kaldı ki, aksi kabule “*ceza içeren hükümlerin kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamayacağı*” (TCK m. 2/3) ilkesi ile “*suçta ve cezada kanunilik ilkesi*” (TCK m. 2/1) de engeldir. Şüphe yok ki, belirsizliğin söz konusu olduğu (netliğin bulunmadığı) hâllerde, öngörülen yasağı ihlal etmemek uğruna cezalandırılabilirliğin alanının dar tutulması isabetli olacaktır. Gerçekten, üst sınırı bakımından ucu açık bir yaptırımdan yana olunmasının, suçla ilgili olarak kanunda öngörülen cezadan daha ağır bir ceza ile faili tecziye

tehlikesi doğurması kaçınılmazdır. Açıktır ki, kanunda söz konusu yaptırımla ilgili olarak seçilen ibareler anlamını aşmaktadır. Ne var ki, uygulamada ve doktrinde aksi yöndeki görüş hâkim görünmektedir. Tüm bunların sonucu olarak anılan ibaredeki belirsizliğin giderilmesi yerinde olacaktır.

12. Mevcut düzenleme bilhassa infaz sırasında adlî para cezasının ödenmemesi durumunda dönüştürülecek tazyik hapsinin miktarı itibariyle türlü *eşitsizliklere yol açıcı* niteliktedir. Şöyle ki, farklı faillere ait olan ve bağlı buldukları hesapta hiç karşılıkları bulunmayan 10.600 TL bedelli iki ayrı çek olduğunu düşünelim. Aynı miktar çekten dolayı alt sınırdan, yani çekin karşılıksız kalan (örneğimizde 10.000 TL) kısmı kadar ceza alan faillerden birisi adlî para cezasının ödenmemesi halinde 100 gün, bir diğeri 500 gün hapis yatabilecektir. Zira her iki fail de temel (alt sınırdan) ceza almış olmasına rağmen, bir günlük paraya çevirme tutarı olarak 20 - 100 TL arasında yapılacak takdire göre gün miktarı değişkenlik gösterecek, belirlenen gün sayısının bir günü 100 TL'den paraya çevrilen daha az, 20 TL'den çevrilen beş kat daha fazla hapis yatmış olacaktır. Görüldüğü üzere, cezanın belirlenmesine ilişkin kriterlerin tam heterojen yapı göstermemesi, aynı miktar çekten dolayı belirlenen gün sayısının herkes için farklı sonuç vermesini sonuçlamakta; bu durum da ceza adaletine aykırılığı gündeme getirmektedir. Y-Çek K m. 5/1 hükmünün sırf bu yönüyle Anayasa'nın "*eşitlik ilkesine*" (m. 10) aykırı düşmediğini kesin dille söylemek bizce mümkün görünmemektedir.

13. Güvenlik tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına ilişkin hükmün, maddenin 5. fıkrası uyarınca tebliğinin mümkün olup olmadığı hususu metinden anlaşılamamaktadır.

14. Maddenin 9. fıkrasında, koruma tedbirinin kaldırılması kararının TCMB'ye bildirilmesi yanında elektronik ortamda "*ilân*" edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Ne var ki, maddenin 8. fıkrasında bildirim yükümlülüğü hüküm altına alınmasına rağmen, herhangi bir ilân zorunluluğundan söz edilmemiştir. Çek Kanunu Tasarısı'nın Alt Komisyon tarafından kabul edilen fıkra metninin ikinci cümlesinde; "*Bu bildirimde yer alan bilgiler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından internet ortamında yayımlanır.*" denilmekteydi. Adalet Komisyonu'ndaki görüşmeler sırasında, 1211 s. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun risk merkezinin bütün işlem ve kayıtlarının gizli olduğunu hükme bağlayan 44. maddesine aykırı düştüğünden, böyle bir düzenlemenin yerinin anılan kanunun 44. maddesinde yapılacak bir

değişiklik olduğu inancıyla söz konusu cümle metinden çıkarılmış ve fıkra metni şu anki hâliyle kanunlaşmıştır. Fakat bu kez aynı maddenin 9 ve 10. fıkralarında yer alan, koruma tedbiri olarak verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına yapılan itirazın kabulü hâlinde, verilecek kararlar ilgili olarak da 8. fıkradaki “*ilân*”, “*yayımlanma usulünün izleneceği*”ne ilişkin ibare fıkra metninde olduğu gibi bırakılmıştır. Gerçekten 8. fıkranın mevcut hâlinde zikredilen şekilde **internette “ilân” (teşhir)**¹⁹ müessesesi öngörülmüş değildir. Kişinin toplumda bir suçlu olarak lanse edileceği teşhir ile suçlu olmadığına kamuya duyurulması arasında nitelik farkı bulunduğuna göre, anılan fıkralarda 8. fıkraya yollama yapılmaksızın ilân/ yayımlanma usulü öngörülmesi isabetli ve yeterli olacaktır.

MADDE 6:

1. Kanunkoyucu m. 6/1'de “*üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren*” ibaresine yer vererek faizin başlangıç tarihinin hangisi (“fiilî ibraz tarihi” mi, yoksa “ibraz süresinin başı veya sonu” mu) olduğu hususunda suskun kalmış, hükmün gerekçesinde “*Bu faiz, düzenleme tarihine nazaran yasal süresindeki ibraz tarihinden itibaren işleyecek şekilde hesaplanır.*” diyerek meramını dile getirmiştir. Böylelikle aynı açıklığı madde metnine yansıtmak suretiyle soruna çözüm getirmek hususunda başarısız olmuştur. Etkin pişmanlık kapsamındaki faizin başlangıç tarihinin ibraz süresinin ilk günü veya son günü değil, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre hesaplanacak ibraz süresi içindeki “*fiilî ibraz tarihi*” olarak kabul edilmesi; dolayısıyla gecikme faizinin hesabında *gerçek ibraz tarihinin* göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünmekteyiz. Hâlin icabına en uygun düşen bu anlayışla hükmün yeniden kaleme alınmasında isabet vardır.

2. Y-Çek K m. 6/1 hükmünde düzenlenen etkin pişmanlık kurumu, hukukî takip değil, yalnızca cezaî takibat açısından sonuç doğurucu niteliktedir. Zira ibraz tarihinde ödenmeyen çekin sonradan ödenmiş sayılabilmesi için TTK m. 810 (mülga TTK m. 722) de daha ağır şartlar öngörülmüştür. Bu itibarla TTK'nın sözü edilen hükmüyle Y-Çek K'nın

¹⁹ Cezaî bakımdan “teşhir” kavramı hakkında gbi bkz. **Kılınç**, Ahmet, *Mukayeseli Hukuk ve Hukuk Tarihi Açısından Yaptırım Türü Olarak Teşhir*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XI, S: 1-2, Ankara 2007, sh. 108 vd.

6/1 hükmü arasında uyumu tesis edecek paralel bir değişiklik cihetine gidilmesinin zorunlu olduğunu düşünmekteyiz.

3. Y-Çek K m. 6/1-c'de, hükmün kesinleşmesinden sonra failin etkin pişmanlık göstermesi hâli düzenlenmiş olmasına rağmen, böyle bir olanağa hükmün infazından sonra da sahip olup olmadığına değinilmemiştir. Kanaatimizce ilgili ibarenin "*hükmün kesinleşmesinden ve hatta infazından sonra*" şeklinde değiştirilmesi dile getirilen belirsizliği giderecektir.

4. Maddede düzenlenen etkin pişmanlığın hukukî niteliği konusunda farklı fikirlerin ileri sürülebilmesi, hareketin nedensellik değerini ortadan kaldırmayan diğer suç ortaklarına etkili kılmamayı sonuçlaması olasılık dâhilindedir. Böyle bir durumda bizzat ödemede bulunarak etkin pişmanlık gösteren faili bu hareketinden ötürü cezaî yaptırımdan bağışık tutup, diğer faillerin cezalandırılması cihetine gitmek hakkaniyet ve adalet esaslarına ters düşecektir. O hâlde maddeye, "*Aynı çekle ilgili olarak faillerden bir veya bir kaç tarafından gösterilen etkin pişmanlık diğerlerini de etkiler.*" şeklinde bir fıkra hükmü eklenmesi isabetli olacaktır.

5. Maddenin 3. fıkra hükmü karşısında, 6. maddenin başlığında "*şikâyetten vazgeçme*" ibaresinin zikredilmemesi isabetsiz olmuştur.

6. Y-Çek K m. 6/3'te yasak kararının "*verilmesi*"nden değil, yasağın "*konulması*"ndan söz edilmiş olması uygulamada çeşitli sorunlara sebebiyet verebilecek niteliktedir. Güvenlik tedbiri kesinleşmedikçe hak yoksunluğu doğurmayacağına ve Merkez Bankası'na da bildirilmeyeceğine göre, maddede geçen "*konulduğu tarih*"ten ibaresinin "*yasak kararının (hükmünün) kesinleştiği*" tarihten itibaren şeklinde anlaşılması gerekir. Esasen maddede yapılacak bir değişiklikle değinilen belirsizliğin giderilmesi yerinde olacaktır.

7. Y-Çek K m. 6/3-2. cümle hükmüyle, 2010/2 s. Tebliğ'in geç. 1. maddesinde yer alan düzenleme oldukça başarısız bir formülasyonla kaleme alınmıştır. Söz konusu düzenlemeler muğlâk ifade seçimi ile birbirinden farklı görüşlerin ileri sürülmesine olanak tanıyacak niteliktedir. Gerçekten mahkemelerce verilmiş çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı ile ortadan kaldırma kararlarının Y-Çek K ve E-Çek K hükümlerinden hangisine göre verildiğinin Merkez Bankası'na bildirim yönünden bir önemi bulunmadığı, bu hususta 2010/2 s. Tebliğ'in geçici 1. maddesinin yalnızca uygulanacak tali düzenleyici

mevzuatın tatbiki bakımından bir zaman sınırlaması öngördüğü ileri sürülebileceği gibi, mahkemelerce verilmiş çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının kaldırılması kararının Merkez Bankası'na bildirim açısından Tebliğ'in geçici 1. maddesinin uygulanırlığından söz edilemeyeceği görüşü de pekâlâ ortaya atılabilir. Bu sebeple kanun değişikliği ile zikredilen hükümlerdeki ifade bozukluğu ve belirsizliğin âçilen giderilmesi gerekmektedir.

8. Y-Çek K m. 6/3-2. cümlede, yasak kararının kaldırılması kararının kesinleşmesi hâlinde, Merkez Bankası'na Y-Çek K'nın 5. maddesinin 8. fıkrasındaki usullere göre “*bildirileceği*” ve “*ilân*” edileceği belirtilmiştir. Hükümde internet ortamında yayımlanma bakımından bir önceki maddenin 8. fıkrasına yollama yapılması, karşımıza çözümlenmesi gereken bir sorun çıkarmaktadır. Zira anılan fıkra bildirim yükümlülüğü hüküm altına alınmasına rağmen, internette “*ilân*” (*teşhir*) müessesesi öngörülmüş değildir. Bu durum karşısında m. 6/3-2. cümle hükmünün ifade kalıbında değişiklik yapılmalıdır.

MADDE 7:

1. Suç ve Kabahatlerin Tasnifi

Y-Çek K'nın 1. maddesinde ifadesini bulan genel amacı gerçekleştirme isteği, kanunun suç ve cezalara ilişkin tüm hükümlerine sirayet etmiş ve en büyük etkisini 7. madde kapsamında düzenlenen suçlar bakımından göstermiştir. Söz konusu iddialı amacı sağlamak için ceza hukuku araçlarından bu ölçüde yararlanılması, kanaatimizce ceza hukukunun *ultima ratio* vasfına ters düşmektedir. Bilindiği üzere, hukuk düzeni içerisinde kendilerine bağlanan ağır sonuçlar itibariyle ceza hukuku yaptırımlarının, hukukun diğer alanlarınca çözülemeyen ve kamusal yararın ağır bastığı hukuka aykırılıklarda son çare olarak devreye girmeleri kabul edilmektedir. Aksi takdirde esasen istisnaî olması gereken ceza hukukunun toplumsal hayatı düzenleyici etkisi kural hâline gelebilecektir. Zikredilen sakıncalı durum da devlete tanınan hukuk aracılığıyla zor kullanma yetkisinin sınırlarının genişlemesi, özgürlük alanının daralmasını sonuçlayabilecektir. Bu sebepler muvacehesinde ceza hukukunun ekonomik düzenin sağlanmasındaki yerinin imkânlar ölçüsünde azaltılması gerektiği düşüncesindeyiz. Bu tespit karşısında; gerek sorumluluk rejimi, gerekse yaptırım miktarı ve türü yönünden **E-Çek K'ya kıyasla suç tiplerinde azalmandan ziyade genişleme** ile karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz. Şu da

bir gerçek ki, aralarında doğrudan **bağlantı bulunmayan birden çok suçun hukuk tekniğine aykırı olarak bir madde metni içerisinde düzenlenmesi** isabetsizdir.

2. Y-Çek K'nın 7. Maddesinde Düzenlenen Suçlar (Fıkra 1 ilâ 9)

a) *Tacirin Ticarî İşletmesiyle İlgili İş ve İşlemlerinde Tacir Olmayan Çeki Düzenlemesi ve Düzenletmesi Suçu (m. 7/1)*

aa) Kanaatimizce, maddenin 1. fıkrasında suç olarak düzenlenen fiil, olası vergi hukuku aksaklıklarının konusu olarak idarî yaptırımların, özel hukuk alanında herhangi bir sonucunun doğması durumunda ise özel hukuka ilişkin yaptırımların konusu olabilmelidir. Zikredilen fiilin suç olarak düzenlenmesinde üstün bir kamusal çıkar bulunmadığı gibi, özel belgede sahteciliğin cezasının 1 yıldan 3 yıla kadar hapis olduğu hukuk sistemimizde, bu ölçüde ağır cezalar öngörülmesi hiç şüphesiz ceza adaletinin gereklerine aykırı düşmektedir

bb) Y-Çek K m. 7/1 hükmü, “*Tacirin ticarî işletmesiyle ilgili iş ve işlemlerinde, tacir olmayan kişinin çek defterini kullanarak çek düzenleyen ve düzenleten kişi...*” şeklindeki lafzı itibariyle tartışmalara yol açacak niteliktedir. Kanaatimizce, m. 7/1'de tacirlerin kendi ticarî işletmeleriyle ilgili iş ve işlemlerinde bankalar tarafından kendilerine verilen tacir olmayan çeki defterlerini kullanmaları veya kullandırtmaları fiiline özgü olmak üzere cezaî sorumluluk öngörülmüştür. Fakat buna rağmen **fıkra metninin, “Tacirin ticarî işletmesiyle ilgili iş ve işlemlerinde, kendisine ait veya kendisine ait sayılan tacir olmayan çeki defterini kullanarak çek düzenlemesi veya düzenletmesi hâlinde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”** şeklinde formüle edilmesi suretiyle tartışmalara sebebiyet veren belirsizliklerin giderilmesi yerinde olacaktır.

cc) Y-Çek K m. 7/1'de, tacirin ticarî olmayan iş ve işlemlerinde tacir olmayan çeki kullanması; m. 7/2'de ise, tacir olmayan kişiye tacir kişiye verilmesi gereken çek defteri verilmesi eylemleri cezaî yaptırıma bağlanmıştır. Esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı bulunanlara talep üzerine tacir çeki hesabı açan ve tacir çeki veren banka görevlisi hakkında, m. 7/2 hükmünde tarif edilen suçun tipiklik ögesi itibariyle ceza tayini yoluna gidilmesi mümkün görünmemektedir. Keza esnaf ve sanatkâr hakkında m. 7/1 hükmünün de aynı esastan hareketle tatbiki mümkün değildir. Zira her ne kadar esnaf ve sanatkârlar hakkında Y-Çek K'nın tacirlere ilişkin hükümlerinin uygulanacağı özellikle belirtilmiş (m.

2/11) ise de, esnaf ve sanatkârlar tacirlik sıfatı taşımadıklarından söz konusu suçun faili sayılamamaları bir çelişkidir.

dd) Söz konusu suç işleyen fail hakkında “*altı aydan iki yıla kadar hapis cezası*” öngörülmüştür. Karşılıksız çek suçuna ilişkin yaptırımın dahi adlî para cezası olarak öngörüldüğü kanunda, bir düzen hükmünün işlevini sağlama esasından hareketle, m. 7/1’de kaleme alınan suç için bu denli hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmesinin izahı mümkün değildir.

b) Tacir Olmayan Kişiye Tacir Çeki Verme Suçu (m. 7/2)

aa) Y-Çek K’nın 7. maddesinin 2. fıkrasında, suç olarak düzenlenen fiilin idarî ve hatta banka içi disiplin yaptırımı ile karşılanması olanaklıdır. Madde kapsamında düzenlenen fiillerin her biri hakkında yaptırım uygulanması, zaten tıkanmış olan adlî sistemin yükünün daha da artmasını kaçınılmaz kılacaktır.

bb) Fıkra metni incelendiğinde, tacir olup olmamanın ticaret sicili kayıtlarına göre mi, yoksa TTK’nın 12/2. (mülga TTK m. 14/2.) maddesine göre mi belirleneceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Mevcut belirsizlik karşısında m. 7/2 hükmünün, 2/2. maddeye durumu açıklayıcı bir atf yapılmaksızın düzenlenmesi eksikliklerdir. Kanaatimizce, tacir olmayan kişinin esasen tacir olduğu, ticaret sicil kayıtları dışında başka delillerle de ispatı mümkün görülmelidir. Nitekim söz konusu suçun tipikliği tarif edilirken “*tacir olduğu ticaret siciline tescil edilmek suretiyle belgelenmiş kişi*” denilmemiş, yalnızca “*tacir olmayan kişi*” ibaresi tercih edilmiştir.

c) Bankaya Y-Çek Kanunu’nun 2/3. Maddesindeki Yükümlülüğe Aykırı (Gerçek Dışı) Beyanda Bulunma Suçu (m. 7/3-1. cümle)

aa) Kanaatimizce m. 7/3-1. cümlede tanımlanan fiilin kanunda suç olarak düzenlenmesine gerek bulunmamaktadır.

bb) Maddede söz konusu suç için, “*üç aydan iki yıla kadar hapis*” cezası öngörülmüştür. Benimsenen yaptırım, ortaya çıkan haksızlığın niteliğine de uygun düşmemektedir. Örneğin benzer özellikler taşıyan suçlardan, TCK’nın 206. maddesinde resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan suçunun cezası 3 aydan 2 yıla kadar hapis, 210. maddede sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemelerinin cezası 3 aydan 1 yıla kadar hapis, 272. maddesindeki yalan tanıklık suçunun cezası 4 aydan 1 yıla kadar hapis, 276. maddede gerçeğe aykırı bilirkişi ve tercümanlık yapmak suçunun cezası 1 yıldan 3 yıla kadar hapisken, sözü

edilen suç için **bu denli ağır hürriyeti bağlayıcı cezaya ihtiyaç hissedilmesinin mantığını anlamak güçtür.**

d) Beyanname Almadan veya Beyanname Alınmış Olsa Bile Çek Düzenleme ve Çek Hesabı Açma Yasağına Rağmen Çek Defteri Verme Suçu (m. 7/3-2. cümle)

aa) Kanaatimizce suç olarak düzenlenen söz konusu fiilin cezaî değil, idari, hatta banka içi disiplin yaptırımını ile karşılanması mümkündür.

bb) Maddenin 3. fıkrasında, yasağa rağmen yeni çek defteri veren banka görevlisi hakkında adlî para cezası öngörülmüşken, 7. fıkrasında bu kez yasaklı bir kişi adına çek hesabı açan banka görevlisi hakkında hapis cezası uygun görülmesi; her iki suçun yakın fiillere özgülenmiş olması ve her iki suçla korunan hukukî değerler arasında özde bir farklılık bulunmaması nedeniyle isabetli olmamıştır.

e) Talebe Rağmen “Karşılıksızdır” İşlemi Yapmama Suçu (m. 7/4)

aa) İbraz süresi içerisinde ödenmek amacıyla ibraz edilen bir çekle ilgili olarak hamil oyalanmak suretiyle ödeme geciktirilmiş, fakat ibraz süresi geçirilmemiş olmak şartıyla bir veya birkaç gün sonra aynı görevli tarafından karşılıksızdır işlemi gerçekleştirilmişse, failin cezalandırılması cihetine gidilip gidilemeyeceği hususu karşımıza bir sorun olarak çıkmaktadır. Y-Çek K m. 7/4’te yalnızca “*karşılıksızdır işlemi yapmamak*”tan söz edilmiş, “*geciktirme*” ibaresine yer verilmemiştir. Kanaatimizce sözü edilen belirsizlik metinde “*geciktirmek*” ibaresine de yer verilerek aşılabilir.

bb) Karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren (m. 5/1) failer için adlî para cezası öngören kanunkoyucunun, karşılıksızdır işlemi gerçekleştirilmeyen (m. 7/4) banka görevlisi hakkında hapis cezasına gerek duymasının mantığını anlamak güçtür. Bizce söz konusu fiil için amacı aşan hürriyeti bağlayıcı ceza yerine, idarî yaptırım öngörülmesi daha yerinde bir tercih olacaktır.

f) Çekin Karşılığı ve/veya Sorumluluk Miktarını Hamile Ödememe Suçu (m. 7/5)

aa) Söz konusu suçun tarifi yapılırken, bankanın “*akdî teminatı*”ndan doğan miktarın değil, m. 3/3 gereğince kanunen ödemekle yükümlü tutulduğu tutarın (yani kanunî garanti miktarının) ödenmemesinden söz edilmiştir. Garantili çeklerde ödenmesi garanti edilen tutar kanunî değil, akdî teminatı oluşturmaktadır. Bu sebeple de, söz konusu akdî teminat

tutarını hamile ödemeyen banka görevlisinin m. 7/5 hükmü gereğince cezalandırılması cihetine gidilemez. Bu durum karşısında m. 7/5'de düzenlenen suçun tipikliğinde “*akdî teminat*” ibaresine de yer verilmesi isabetli olacaktır.

bb) Mevcut karşılık veya kanunî garanti miktarından herhangi birini yahut her ikisini *hiç ödememe* yanında “*geç ödeme*” veya “*eksik (daha az) ödeme*”nin de Y-Çek K m. 7/5'te tanımlanan suç kapsamında mütalâa edilebilmesi, söz konusu fıkrada değişikliğe gidilmesini gerektirmektedir. Aksi takdirde, kanuna karşı hile yapması yolunda kendisine yasal zemin hazırlanan banka görevlisinin, kayda değer görülemeyecek küçük bir miktarı hamile ödeyerek cezadan kurtulmasına imkân sağlanmış olacaktır.

g) Yasak Kararına Rağmen Çek Düzenleme Suçu (m. 7/6)

Kanunkoyucu üçüncü kişilerin zarara uğrama tehlikesini de dikkate alarak, yasak kararına rağmen çek düzenleme suçunun yaptırımını ağır olarak belirlemiştir. Üstelik tehlikeden öte bir maddî zararın da gerçekleştiği karşılıksız çek suçunun cezasının adlî para cezası olarak öngörüldüğü kanunda, bir düzen hükmünün işlevini sağlama esasından hareketle, m. 7/6'da kaleme alınan suç için bu denli hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülmesi hakkaniyete aykırıdır.

h) Yasak Kararına Rağmen Çek Hesabı Açma Suçu (m. 7/7)

Karşılıksız çek suçunun cezasını dahi adlî para cezası olarak öngören kanunkoyucunun, bir düzen hükmünün işlevini sağlama esasından hareketle, m. 7/7'de kaleme aldığı suç tipi için 3 aydan 1 yıla kadar hürriyeti bağlayıcı ceza öngörmesi ceza adaletine ters düşmektedir.

i) Hamiline Çek Yaprağı Kullanmadan Hamiline Çek Düzenleme Suçu (m. 7/9)

aa) Y-Çek K'nın 7. maddesinde tanımlanan suç ve kabahatlerden Cumhuriyet Başsavcılıklarına intikal ederek mahkemelerde yargılamaya konu olanların takriben % 90'ını 9. fıkrada tanımlanan matbu hamiline çek yaprağı kullanmadan hamiline çek düzenleme suçu oluşturmaktadır. Öyle ki, anılan suça ilişkin davalar karşılıksız çek suçuna ilişkin davalarla atbaşı gitmektedir. Bilindiği üzere E-Çek K'nın 13. maddesinde tanımlanan önödeme tabi çek defterlerini iade etmeme suçu mahkemeleri ciddi oranda meşgul etmekteydi. Bu suça Y-Çek K'da yer verilmemiş olmasının sağladığı rahatlık, bu kez m. 7/9'da tarif edilen suç

tipi ile ortadan kaldırılmıştır. Esasen bir hukukçunun dahi kavramakta güçlük çektiği türlü kural ve ilkeler manzumesi getiren Y-Çek K'nın yürürlüğünün ardından işlenen söz konusu suç tipi ile amaçlanan hukukî değerler gerçekten sağlanıp sağlanmadığı bir yana, faili cezasız kılacak hukukî bir çare olarak “haksızlık yanılığısı” (haksızlık bilinci) göz önünde bulundurulduğunda mevcut kamu davalarının tecziye ile sonuçlanması zayıf olasılıktır. Kanımızca tüm bunların sonucu olarak zikredilen suç tipine Y-Çek K'da yer verilmemesi adalet teşkilatının iş yükü açısından ciddi ferahlık sağlayacağı gibi, hamiline çeklerin kayıt dışı ekonominin etkin araçlarından biri olmasının önlenmesi olarak açıklanan hukukî koruma sistemi üzerinde de olumsuz bir neticesi olmayacaktır. Söz konusu fiilin suç olmaktan çıkartılması, doğal olarak kanunun temel esprisi içerisinde çek hesabı ve çek defteri türlerinde de sistematik bir değişikliğe gidilmesi sonucunu doğuracaktır.

bb) Çekte lehdar kısmı doldurulmamış veya lehdar gerçek kişiyi ya da - Bağdat Lokantası gibi- tüzel kişiyi ifade etmeyecek şekilde gösterilmişse, söz konusu çek matbu hamiline çek yaprakları kullanılmamış olmasına rağmen hamiline yazılı çek olarak kabul edilmektedir (TTK m. 785; mülga TTK m. 697). Bahse konu durumlarda çekin, keşidecinin iradesi dışında hata eseri hamiline yazılı hâle gelmiş olması mümkün olduğu gibi, Çek K hükümlerinin hileyle dolanılması amacıyla bu yola başvurulması da imkân dâhilindedir. Bu hâllerde “kıyasa yol açacak şekilde genişletici yorum” yasağı gözetilerek değerlendirme yapmak suretiyle ve “suçta/ cezada kanunilik” ilkesi referans alınarak suçun oluşmadığını kabul etmek doğru görünmekle birlikte, zikredilen belirsizliğin uygulamada ve öğretilerde bir sorun olarak ortaya çıktığı gözlenmektedir.

3. Y-Çek K'nın 7. Maddesinde Düzenlenen Kabahatler (Fıkra 10)

a) Y-Çek K m. 7/10'da kaleme alınan kabahat fiillerinin, bilhassa madde başlığı ile olan uyumsuzluğunun giderilebilmesi ve kanun yapma tekniği açısından **bağımsız bir madde kapsamında düzenlenmesi** isabetli olacaktır.

b) Çek düzenleyenin bankaca bilinen adreslerinin talep eden hamile *eksik veya gerçeğe aykırı (yanlış)* verilmesi *hâlinde* m. 2/2-3. cümle hükmünün tatbik edilip edilemeyeceği açık değildir.

MADDE 8:

1. Kanunun, dil örgüsü ve kavram yönünden 5237 sayılı Kanun ve yeni Türk Ticaret Kanunu'na uyumlu olmadığı görülmektedir. Kanunkoyucu anılan özdeşliği kurulabilmek için TTK'nın madde içeriklerini yasa tekniğine uygun olarak tekrarlamak yerine, m. 8/3'te mülga TTK'nın madde numaralarına (TTK'nın 710. maddesine) yollamada bulunmakla yetinmiştir.

2. Maddenin 4. fıkrasında, takas odaları aracılığıyla ibraz edilmiş çekler için, 3. maddenin 3. fıkrasında belirlenen sorumluluk miktarının da ödenmeyeceği, ancak bu durumun, muhatap bankanın sorumluluk tutarını ödeme yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacağı ifade edilmiş, fakat muhatapın sorumluluk tutarını ne zaman ödeyeceği hususu belirsiz bırakılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1:

1. Maddenin 2. fıkrasında, bankaların elinde bulunan çek defterlerinin imha edilmesinden açıkça söz edilmesine rağmen, yeni çek defterlerini verirken *eskilerini geri isteme* zorunluluklarının bulunup bulunmadığı hususuna değinilmemesi; ayrıca zikredilen yükümlülüğün ihlaline ilişkin olarak herhangi bir idarî müeyyide de öngörülmemesi eksikliklerdir.

2. Maddenin 5. fıkra metninde geçen “*geçersizdir*” ibaresinin “*herhangi bir hüküm doğurmaz*” şeklinde formüle edilmesini daha isabetli bulmaktayız.

3. Y-Çek K'da, -31.12.2011 tarihi öncesi ibraz bir yana bırakılacak olursa-, ileri düzenleme tarihli çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihi gelmeden hamil tarafından birden çok kez ödeme amacıyla muhatap bankaya ibrazını engelleyen pozitif bir düzenleme bulunmamaktadır. Böylelikle ibraz kurumunun niteliği ile bağdaşmayan mükerrer ibrazın önlenebilmesi için, **ikinci ibrazın ancak çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihine göre yasal ibraz süresi içerisinde yapılması gerektiği yolunda maddeye bir hüküm konulması** gerekmektedir.

GEÇİCİ MADDE 2:

1. Y-Çek K'nın geç. 2. maddesiyle getirilen askı modeliyle güdülen amaç, mahkemelerde önemli sayıya ulaşmış ve yığılmaya neden olmuş karşılıksız çek suçlarından açılan davaların ceza verilmeksizin belirli ödeme koşullarına bağlı olarak sonlandırılmasıdır. Ne var ki geçen süre, düzenlemede zikredilen taahhüt ve anlaşma olanağının özellikle cezae-

vinden bu nedenle tahliyeleri sağlanmış hükümlülere önemsenerek derecede fayda getirmediği, aynı hükümlülerin yeniden cezaevlerine dönüşlerinin başlamasından kolaylıkla anlamak mümkündür. Demek oluyor ki, yeni düzenleme failere geçici bir süre cezaî tehditten uzak yaşamının kapısını aralamaktan başka işe yaramamıştır.

2. Maddede geçen “*en geç 1/4/2010 tarihine kadar*” ibaresinin “**1 Nisan**” tarihini de kapsayıp kapsamadığı, kapsamakta ise son günün mesaf bitiminin mi, yoksa saat 24.00’a kadar olan sürenin mi dikkate alınacağı hususlarında uygulamada tereddütler oluşmuştur. Yasa yapma tekniğinde bu denli kazuistik metot uygulanması kabul edilmediğinden, zikredilen sürenin bitim saatinin de ayrıca düzenlenmesi gerekmediğini düşünmekle birlikte, tarih ibaresi bakımından ortaya çıkan belirsizliğin bir değişiklikle sona erdirilmesini isabetli bulmaktayız.

3. Taraflar 10 yıllık ve hatta daha uzun süreli bir anlaşma yapmış olsalar bile, belirlenen sürenin beklenmesi gerekecektir. Söz konusu hükümle, karşılıksız çek keşide edenin malî gücü dikkate alınarak taraflarca kararlaştırılması hâlinde, ileride ödemeye ilgili sorunların çıkmasının engellenmesi amaç edinilmiş olmasına rağmen, mahkemelerin işleyişi ve aşırı dava sirkülasyonu göz ardı edildiğinden isabetli davranıldığı söylenemez.

4. Şikâyete tabi olan söz konusu suç bakımından gerçekleşmiş bir şikâyet mevcut olduğuna göre, esasen geç. m. 2/1-a cümle 2 hükmünde “*şikâyetten vazgeçilmesi*” kavramı yerine “*şikâyetin geri alınması*” ibaresinin tercih edilmesi hukuk tekniği yönünden isabetsiz olmuştur.

5. Maddede düzenlenen anlaşmanın hukukî niteliği konusunda farklı fikirlerin ileri sürülebilmesi, hareketin nedensellik değerini ortadan kaldırmayan diğer suç ortaklarına etkili kılmamayı sonuçlaması olasılık dâhilindedir. Böyle bir durumda anlaşma cihetine giden faili bu hareketinden ötürü cezaî yaptırımdan bağışık tutup, diğer failerin cezalandırılması cihetine gitmek hakkaniyet ve adalet esaslarına ters düşecektir. O hâlde maddeye, “*Aynı çekle ilgili olarak failerden bir veya bir kaç tarafından anlaşmanın gereği gibi ifa edilmiş olması diğerlerini de etkiler.*” şeklinde bir cümle eklenmesi isabetli olacaktır. Aynı durum taahhüt modeli için de geçerlidir.

SONUÇ

3167 sayılı Çek Kanunu'nun 24 yıl süren yürürlüğü döneminde uygulamada ortaya çıkan sorunların üstesinden 5941 sayılı Çek Kanunu va'zedilerek gelinmek istenmiştir. Söz konusu kanunun geçen iki yıla yakın sürede, kanun yapma tekniğinden uzak metodolojisi ile uygulama ve doktrin alanında ciddi değerlendirme hatalarına sebebiyet verdiği, zaman içerisinde uygulamadan elde edilen tecrübelerden yararlanılarak yığın sorunu giderme yerine esasen var olanları da tetiklediği, özellikle başarısız formülasyonla kaleme alınmış olmasının birçok eleştirisinin odak noktasını oluşturduğu söylenebilir. Bu cümleden olarak, özgünlük adına ve bir anlamda her banka görevlisinin çek uzmanı olduğu varsayımından hareketle, başka hukuklarda emsali görülmeyen türlü kural ve şartlar manzumesi getirerek ticarî bir enstrüman olarak çeke -kendisinden beklenemeyecek- işlevler yükleyen, getirdiği aşırı biçimsel işlemler zinciriyle ayıplı bir kanun örneği sergileyen 5941 sayılı Çek Kanunu'nun neden olduğu problemlerin bundan böyle değişiklikler yoluyla giderilmesinin de çok zor olacağını düşünmekteyiz. Kanaatimizce mukayeseli hukukta mevcut genel anlayış paralelinde, karşılıksız çek fiilinin amaca uygun şekilde ceza hukuku alanı dışına itilerek (*dekriminalizasyon*) karşılığında yalnızca idarî para cezası öngörülmesi isabetli olacaktır.

Karşılıksız çekle baş etmenin çareleri aranadursun Türk ekonomik yaşamında vazgeçilmez bir unsur hâline gelen çeklerin, cezaî himaye dışına itilmesine -ülke ekonomisinin kaygan ve kırılğan zemini dikkate alındığında- şimdilik imkân bulunmadığı da yadsınamaz gerçektir. Yukarıda zikredilen durumlar, geçen ve bir “geçiş dönemi” olarak adlandırılabilir kısa süreye rağmen kanunda yeni değişiklik ihtiyacı hissettirmiştir. Çalışmada söz konusu endişeler göz önünde tutularak Y-Çek K'ya ilişkin eleştiriler ve değişiklik önerilerimiz uzun uzadıya dile getirildiğinden, bu bahiste ayrıca zikredilmesine gerek ve imkân bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Arslan, Çetin/ Kayançicek, Murat, 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi, Sözkese Matbaacılık, Ankara Temmuz 2010.

Çağlar, Hayrettin, *5941 Sayılı Çek Kanunu Hükümlerine Göre Ticaret Şirketi Yöneticilerinin, Temsilcilerinin ve İmza Yetkililerinin Çek Hesabı Açma ve Çek Düzenleme Yasağı*, GÜHFD, C: XIII, S: 1-2, Haziran-Aralık 2009.

Donay, Süheyl, Gerekçeli ve Açıklamalı Çek Kanunu, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul Nisan 2010.

Helvacı, Mehmet, *Çek Kanunu Tasarısı'nın Genel Olarak Değerlendirilmesi*, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, (Prof. Dr. Reha Poroy'un Anısına Armağan), C: XXV, S: 4, Aralık 2009.

Kılınç, Ahmet, *Mukayeseli Hukuk ve Hukuk Tarihi Açısından Yaptırım Türü Olarak Teşhir*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XI, S: 1-2, Ankara 2007.

Kınacı, Ali, *5941 Sayılı Çek Kanunu'nda Düzenlenen Suçlar ve Koruma Tedbiri Gerektiren Filler*, (in: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Barosu İşbirliği ile Düzenlenen 5941 Sayılı Çek Kanunu Paneli, 26 Mart 2010), Ankara 2010.

Kırca, İsmail, 5941 Sayılı Çek Kanunu - Bir Değerlendirme, in: 5941 Sayılı Çek Kanunu - Konferans (22 Ocak 2010), Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Yayını, Ankara 2010.

Narbay, Şafak, *5941 Sayılı Çek Kanununun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Bunların Değerlendirilmesi*, Terazi Dergisi, Y: 5, S: 43, Mart 2010.

Nomer-Ertan, Füsün, *Çek Kanunu Tasarısı Taslağında Tacir Çeki ve Matbu Hamiline Çek*, Legal Hukuk Dergisi, Y: 7, S: 79, Temmuz 2009.

Önder, Fahrettin Mehmet, *5941 Sayılı Çek Kanunu Uyarınca Çek Türlerinin Açıkça Renkleri ve İsimleriyle Ayrılmasının Ortaya Çıkaracağı Sonuçlar*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 15, S: 1, Isparta 2010.

Özgenç, İzzet, *5941 Sayılı Çek Kanunu İle İlgili Soru ve Cevaplar - I*, <http://www.adalet.org>, 01.09.11.

Özgenç, İzzet, Çek Kanunu, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara Ocak 2010.

Poroy-Tekinalp, Reha/ **Tekinalp,** Ünal, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları - 5941 Sayılı Çek Kanununun Yorumu İle, 19. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

Pulaşlı, Hasan, Çek Hukuku ve İlgili Mevzuat, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara Mart 2010.

Reisoğlu, Seza, *Yeni Çek Kanunu ve Hukuki Sorunlar*, Bankacılar Dergisi, Y: 21, S: 72, Mart 2010.

Seven, Vural, *Yeni Çek Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi ve Mevcut Duruma Etkisi*, Çek (Hukuk) Semineri, İzmir 19.01.2010.

Soydal, Osman, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve Yeni Çek Kanunu Işığında Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçu, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara Ocak 2010.

Topçuoğlu, Metin, *Yeni Çek Kanunu'na Göre Tüzel Kişileri Temsilen Çek Düzenlenmesi ve Sonuçları*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: XIV, S: 2, Ankara 2010.